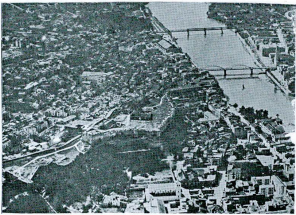

Les Muralles de Tortosa

per Ramon Miravall

Victòria, passa pel del Carme i nor al Baluart de Crist, guaitant Sant Joan del Camp.

El cèleb front, el fa'o no fa encarat al sagnom, s'inicia en l'enlairat baluart de Crist, voreja l'antic convent dels frameners tot i haven obert, poc abans, un portalet i fa cap al Portal de Sant Joan del Camp i foras del mateix nom, (de tanta trodició), i continua per la Barbacana fins al Portal del Temple, inclò seguit en el modern Baluart de Sant pere, a la guàrdia del riu, és una línia medieval que resta precedida per unes alineacions defensives basates en el sistema Vaubán encara que, per la seua fabrica, se les fortifica amb un sistema de caïres molt pronunciat, fossats, etc., dins mateix del estil defensiu.

Un altre front, el qual no hem trovat enumerat en cap dels documents emparats i que cal supnar que és el tercer «puix que totes les relacions se'l salten», ha d'ésser el que presenta una orientació tramuntana-grepol. Abasta des de la Torre de la Creia (cal supnar aquest topònim urbà) i s'enfronta amb l'horta de Píapí fins al Portal de Vinçopel (la Vila-Nova o Remolin) i la torre d'en Cello, fomba un angle superior als 90º en direcció al Portal dels Jueus (passant per davant del vessant del Hostijuf o fossar dels Jueus), per fer cap a les fortificacions dorsals del Castell, formades per un triple sistema defensiu a base de baluards esplanats. La línia és l'antiga del segle XII, emmarcada amb el monumental Portal de Vinçopel que presenta el seu punt de balança i un cap-de-pont segons el sistema Vaubán. El vèrtex de la línia defensiva el constitueix la concepa avil per Torre d'en Cello, encara al Fort de Tenalles (vulgarment Tenaces).

Des de la més remota antipolitat el Castell de Tortosa, la Suda, està situat en forma d'arcòpolis o, almeny, «considerat» així per causa de la seua situació i de les traballes arcos-bajemus, al seu de les seues muralles. L'altura aproximada del seu pla dorsal, s'inicia una línia de muralles medieval que voreja la ciutat i no para fins al riu, és concebuda per la

Cortadura i separa el nucli urbà de la Vilanova o Remolin, barlin comunicació a través del fons Portal de l'Assau.

Per l'altra part, partint de la Torre del Rastre, vorejant el Vall que retalla l'església de Sant Domingo, pel Portal del Romeu, pel Portal del Pont de Pedra o de la Rosa, amb l'antiga Ribera-ro, es segueix un altre sistema de defensa de tradició romana i que aleshores és interior i quasi inservible.

Entre aquestes dues muralles interiors, perifèria de l'antiga Tortosa, resta la part més antiga de la ciutat i al seu al s'encaraven dues fortificacions de primer ordre.

La Seu, poderosíssima amb sos alts murs de pedra ben carreua i sobre tot, l'enlairat i colpidor Castell de Tortosa, la Suda, «poterós i imponent aspecte. La Suda o ciutadella ho depende» de tota menar: palaus, capella, atorgs abundoses, presons, un prof. pou que assegura el proveïment d'aigua mitjançant un sistema d'elevació típic per mou-ha. Constitueix el centre longitudinal de la ciutat i de les seues defenses, essent apte per haver tres-cents combatents i abundosa artilleria que pot dominar la vall i el riu. S'hi afegeixen els polvorins i el propagande, quaters, pavellons, aljubs i subterrànis.

Enfront dels forts del Carme i de Crist, al cim de la muntanya frontal, s'eleva el Fort d'Orleans, encara que els separa una profunda barrancada. Aixecat el començament del segle XVIII, al 1.810 gairebé estava en runes per causa del seu absolut marginament, la qual cosa no fou obstacle perquè desenvolupés un primer fòssil, Joe en el curs de la batalla. A desgrat d'estar situat a unes cent vares del Fort de Crist, ambdós restaven i gairebé resten connectats per una doble caponera.

El Fort de Tenalles és l'altra avançada meridional. Les descripcions el situen a un quart d'hora al nord-est, la qual cosa cal creure que serà pel seu difícil accés. Heu maparem de plòvera i aljubs. Constitueix una poderosa talaia i compta amb un excel·lent sistema defensiu del tipus Vaubán complementant

a l'endarrera, amb línies de defensa glaonades i molt irregulars. El seu poder radica en l'alta murada, en el gran embelmament, en la verticalitat de la paret de roca i arçua que li fa de base, amb una entrada difícil i de sistema semblant al de la Suda.

També es sol fer constar -almenys apareix en les narracions- el reduït del Rastre, aliat a 140 vares sobre una minúscula del terreny, començant-se mitjançant una línia muralada que s'encasta al Fort de les Bretxes. Enfora del sistema fortificat, per penon, tot era arrasat (arbrs i cases) fins als vessants de les muntanyes, presidits per la Raval de les Roquetes de n'Ortis.

El circuit muralat doncs, com a l'estat Mitjà, comprén les portes del Temple i de Sant Joan del Camp, la del Vall (Rastre), la de Vinçopel (Remolin) i la del Pont de Barques. S'hi inclouen diversos portalets o portals de menor importància: el dels Jueus, Santa Anna, Sant Joe, el del mig o de les escales i el del Passeig.

Aquest és, a grans trets, el cos urbà de la Tortosa que romangué invariable fins als acaballs del segle XIX. La Tortosa dels nostres jats la que, per sort, l'exemple i les noves concepcions urbanístiques no han afectat de manera irreparable. Servaren llastimoses mancances, una gran debadesa en la seua conservació, sectors desfigurats pels ensurraments o pels adobs... però resta encara davant nostre la sòlida matge de la Tortosa secular, com testimoni perenne del què hem estat com a poble i del què tenim el deure de seguir essent. Les circumstàncies socials i polítiques, les institucions, les orientacions econòmiques i els homes, naixen i moren i ben just si en resta un recordat ciutat, per sobre de totes les coses, se'guis essent i demanant-nos la conservació de la seua secular heratge físic, com el millor llegat per als tortosins del futur. La matge de la ciutat, conservada o maltractada, reflecteix tan sols l'esperit i el tarannà dels seus habitants. Tenir cura dels nostres monuments és tan sols un mirat constant per la nostra ètica i per la nostra personalitat col·lectiva.

Ramon Miravall